ئەمەی سینەماو ئەکتەری سینەمای کوردی.. حەیدەر عەبدولرەحمان

ئەوانەی لەکوردستاندا ئەکتەری سینەمان ژمارەیەکی سنووردارن، بەڵام پێ دەچێ بەپێی تێپەڕ بوونی کات، ئەو ژمارەیە بەرەو زۆر بوون هەڵکشێ .
تا ئەو دەمەی ئێستا، ئەو هەلومەرجە سەخت و دژوارەی کوردستان، ئەو دەرفەتەی نەڕەخساندووە، بزاڤێکی سینەمایی و فیلمسازیی لەکوردستاندا سەرهەڵ بدا، یان ئەکادیمیا سینەماییەکان کاریگەرییەکی ئەوتۆیان هەبێ بۆ دروست کردن و پێگەیاندنی کادیری سینەمایی، بەتایبەت ئەکتەرو دەرهێنەر.
ئەو بەشاییەی سینەماش کە هەبووە، زێتر بەپشت بەستن بەسینەماکارەکانی دەرەوەی کوردستان پڕ کراونەتەوە، ئەگەرنا زۆرینەی ئەو بەرهەمانەی ئەنجام دراون، بەهۆی لاوازی توانستی دارایی و کادیری سینەمایی و تەکنیك و ئامێری تەقلیدی، نەیان توانیووە بنەمایەکی متمانە پێکراو بۆ پیشەسازی فیلمسازیی لەکوردستاندا دامەزرێنن.
زۆرینەی ئەو لاوانەش کە ئارەزووی فیلمسازییان هەبووە، ئەو توانا دارایی و هونەریی و تەکنیکییەیان نەبووە بۆ بەرهەمهێنانی فیلمی بازرگانی، بەڵکو زۆرینەیان بەئاراستەی بەرهەمهێنانی کورتە فیلم بۆ فیستیڤاڵە جیهانییەکان کاریان کردووە، ئەم حاڵەتەش نەیتوانیووە شتێ لە واقعی سینەما لە کوردستاندا بگۆڕێت بەئاراستەی دۆزینەوەی شوناسێك بۆ فیلمسازی لەکوردستاندا.
تەنانەت ئەو چەند فیستیڤاڵە سینەماییانەش کە ساڵانە لەکوردستاندا ئەنجام دراون، راستە کە فاکتەرێکی هاندەر بوونە بۆ بەکولتوور بوونی سینەما لە کۆمەڵگای کوردی دا، بەڵام چونکە بزاڤێکی سەقامگیرو بەردەوام نەبووە، ئەو کاریگەرییەیان نەبووە بۆ گەیشتن بەئامانجە سەرەکییەکە، کە هێنانە کایەوەی پیشەسازی فیلمسازیی بووە لەکوردستاندا.

ئێستا ..تەنیا شتێك کە جێگەی ئومێد بێت لەکوردستاندا، هاتنە پێشەوەی کۆمەڵێ کۆمپانیای بەرهەم هێنانی فیلمسازین.
ئەو کۆمپانیا بازرگانیانە پەیوەندی راستەوخۆی هونەرییان لەگەڵ کۆمەڵێ دەرهێنەر هەیە بۆ ئەنجامدانی ئەو پرۆژە سینەماییانە.

کاتێ ئەو کۆمپانیانە گرێ بەست لەگەڵ دەرهێنەرەکاندا دەکەن، مەرجی تایبەتی خۆیان هەیە بۆ پرۆژە سینەماییەکان، ئەویش ئەوەیە کە چۆن بتوانن وەك دراماو فیلمە تورکیەکان بینەر لەدەوری ئەو شاشە تەلەفزیۆنیانەدا کۆ بکەنەوە،لەوانەی وەك سپۆنسەر بەشداری لە بەرهەمهێنانی فیلم دەکەن .

دەرهێنەرەکان هەموو ئازادییەکیان پێ دەدرێت و هەموو پێداویستییەکی ماددی و هونەرییان بۆ فەراهەم دەکرێت، تەنیا ئەوەندە نەبێت، ئامانج و ستایل و ئاراستەی سیناریۆی فیلمەکان دەکەوێتە دەست کۆمپانیاکان، بۆیە زۆر لەدەرهێنەرەکان ناتوانن بپرژێنە سەر پرسە کۆمەڵایەتی و نەتەوەیی و نیشتیمانییەکان، لەوێشدا دژ بەخواستی زۆرینەی بینەران دەوەستن، تەنیا گەنجەکان نەبێ کە گوتاری سینەماییان بەلاوە گرنگتر نییە لە شێوەو تەکنیك و ستایل و روخساری جوانی ئەکتەر.

لەنێوان ئەو دوو هاوکێشەیەی خواستی کۆمپانیاکان و خواستی بینەران کامیان لە بەرژوەندی سینەمای کوردی دایە؟

بەگومان دروست بوونی بناغەیەك بۆ فیلمسازی و بە بازرگانی کردنی فیلم لەسەرووی ئامانجەکانە، چونکە تا تۆ بنەماکانی پیشەسازییەکە دانەمەزرێنی، ناتوانیت بەرهەم و بازاڕت هەبێت، کە پیشەسازیشت هەبوو دەتوانیت لەئایندەدا ئاراستەکانی بەرهەمهێنان بگۆڕیت، بەو شێوەیەی بازاڕ خواستیەتی .

هەمیشە هەبوونی بازاڕ رکابەری نوێ دەهێنێتە پێشەوە، کە لە ئەنجامدا بەقازانجی سینەمای کوردی دەشکێتەوە.

رەنگە ئەگەر ئێستا دووسێ کۆمپانیای فیلمسازی لەکوردستاندا هەبێت، لەئایندەیەکی نزیکدا بەهۆی بە بازاڕبوونی بەرهەمەکان، ببیتە خاوەنی دەیان کۆمپانیای زۆ بەللاحی تر، کە پێشبڕکێ دەکەن لەسەر باشترین دەرهێنەر، باشترین سیناریۆ، باشترین ئامێرو کادیری تەکنیکی پێشکەوتوو، باشترین ئەکتەری سینەمایی.

ئەو کاتە گرێ بەستی دەرهێنەرو ئەکتەرو کادیرە سینەماییەکان بەشێوەیەك بەرز دەبێتەوە، کە هەموو هونەرمەندان ئاواتی ئەوە بخوازن لەکەرتی سینەمادا کار بکەن و ببن بەروخسارێکی سینەمای کوردی لە جیهاندا .

ئەوەی باسی دەکەم نیشانەکانی دەرکەوتن و لە ئایندەیەکی نزیکدا کوردستان دەبێتە خاوەنی سینەمای خۆی، بە ئەوەی پەیوەستی بەکادیری دەرەوەی کوردستان هەبێت، لەوانەش ئەکتەری سینەمایی .

ئەوەی فەکسی دەخەمە سەر هەر تەنها سینەما نییە، بەڵکو دراماو زنجیرە درامای کوردیش بەهەمان شێوە دەکەونە نێو چوارچێوەی هەمان

بازنە.
هەمیشە هەلومەرجی ئابووری و بازرگانی پەرەسەندوو لە هەموو دنیادا، دەرهاوێشتەی خۆی هەیە، ئەو هەلومەرجە هونەرییە بازرگانییەش کە لە کوردستاندا هاتۆتە پێشەوە، دەرهاوێشتەی ئەو زەمەنە خێراوە بە پەلەیە، کە تێیدا بتەوێت و نەتەوێت زمان و ئامرازو ستایلی تایبەتی خۆی بەسەر واقیعدا دەسەپێنێ، ئەگەر لە دەستپێکا ئەو تەوژمە نوێیە جۆرە دژایەتییەکیشی لەگەڵ کولتوورو داب و نەریتێکی دیاری کراوی کۆمەڵایەتیدا هەبێت ، ئەوە بەکاتێکی کەم، بینەری کورد، ئاوێتەی زەمەنە نوێکە دەبێت و بەناچاری قەبوڵی دەکات .
بێ شك کە سینەماو کۆمپانیای سینەمایی لەکوردستانا نەبوون، ئەکتەری کوردیش ئەگەر مومارەسەیەکی پیشەیی و پراکتیکی لەگەڵ هونەری فیلمسازی دا نەبێت، ناتوانێت لە بازنەیەکی بەتایبەتدا بێتە بەردەم کامێراو ببێت بە ئەکتەرێکی سینەمایی، چەند ئەوەندەی خاوەن توانست بێت .
پاشان ئەگەر ئەکتەری باش بیت و لەگەڵ دەرهێنەری شارەزا کار نەکەیت، کە بۆت ببێتە راهێنەرێکی زیندوو بۆ کاری نواندن و هەڵسوکەوت کردن لەگەڵ کامێرا، ئەوە ناتوانیت ببیت بە ئەکتەری سینەمایی ، گریمان ئەگەر دەرهێنەریکیش هەبوو، ئەگەر بەردەوام نەبوویت لەکاری سینەمایی دا، ئەوە بە بەرهەمێك و دووان و سیان ناگەیتە ئەو ئامانجەی کە بینەر وەك ئەکتەرێکی سینەمایی تۆ بناسێ .
خۆ ناساندن وەك ئەکتەری سینەمایی سێ ئامانج دەپێکێنێ:
1.خۆ ناساندن بەمانا بەردەوام بوون لەسەر کاری سینەمایی و دەوڵەمەند کردنی ئەزموون، چونکە تۆ تا وەك ئەکتەرێکی سینەمایی نەناسرێ ی نابیتە جیگەی سەرنج راکێشانی بەرهەم هێنەرو کۆمپانیاکان .

2. نواندن لەکاری سینەمایی، سەرچاوەیەکی زۆر نزیك کەرەوەیە بۆ پەیدا کردنی ناوداریەتی، لە ماوەیەکی کەم دا، لەبەر ئەوەی سینەما بەرفرەوانترین و خێراترین گۆڕەپانە بۆ خۆ ناساندن، لە سەر ئاستی وڵات و پاشان لەسەر ئاستێکی ئیقلیمی و جیهانیی دا.
3.پەیدا کردنی داهات و بازاڕی گەرم، چونکە داهاتی سینەما بۆ ئەکتەر بەراورد ناکرێت لەگەڵ داهاتی دراماو شانۆ، بەتایبەت لەو فیلمانەی کە سەرکەوتن بەدەست دێنن و زۆرترین بینەریان دەبێت .
4.ئەکتەری سینەما کە گەیشتە قۆناغی ناوداریەتی، وەك ئەکتەری دراماو شانۆ بە کار نابێت و ڕەنگە لە یەك کاتدا

خاوەنی کەمێک گری بەست بێت و لەیەك كاتدا لەچەند بەرهەمێك كار بكات .

5. ئەستا بازرگانی سینەما لەکوردستاندا خەریکە سەرهەڵدەدات و کۆمپانیاکان دەروازەیەکیان کردۆتەوە بۆ فیلمسازی، تا ئەستا ئەو بەرهەمانە وەك ئەزموونێکی سەرەتایی و بەپشت بەستن بەچەند گەنجێکی سینەماکار لە دەرهێنەرو ئەکتەر لەرووی داهاتەوە، وەهای ئاریشا هونەرییەکان و کەم و کوڕییەکان گۆڕانکارییان پێوە دیارە، کە رەنگە ئەگەر پەرەی پێ بدرێت و ئەزموونەکە فراوانتر بکرێت، ئەوە قۆناغێکی نوێ بۆ پیشەسازی سینەما لە کوردستاندا سەرهەڵبدا .

ئایا هەموو ئەکتەرێك دەتوانێت ببێت بە ئەکتەری سینەمایی؟

زۆرینەی ئەکتەرانی سینەما لەجیهاندا تەنیا کاری سینەمایی دەکەن و لەو بوارەدا ئەزموونێکی دەوڵەمەندییان هەیە، لەوە راهاتوون کە چۆن هەلسووکەوت لەگەڵ کامێرا بکەن و چۆن پارێزگاری لە جەستەو پێرفۆرمانسی خۆیان بکەن.

دواتر ئەو داهاتەی بەهۆی ناوداریەتی و وەرگرتنی خەڵات لە فیستیڤاڵە جیهانییەکانەوە بۆ دەستیان هەناوە، هەروا ئەو هەموو عروزاتەی لە لایەن کۆمپانیاکانەوە بۆیان دەخرێتە روو، ئەو کاتەی بە دەستەوە نادەن، دەرفەتێك بدەزنەوە بۆ کاری درامی یا شانۆیی .

ئەو ئەکتەرانە چەند ئەوەندەی ناوداریەتیان زۆرتر دەبێت،کرێ ی کار کردنیان گرانتر دەبێت، ئەوەندەش بەپراکتیك کار بۆ سینما دەکەن، بەشێوەیەکی سروشتی رێچکەی راستەقینەی نواندنی خۆیان ئەنجام دەدەن و ئەو نواندنە دەکەن کە سینەما دەیەوێت .

بەڵام واقیعی فیلمسازی لەکوردستاندا بۆ ئەکتەر شتێکی ترە، لە بەر ئەوەی پیشەی ئەو ئەکتەرانەی لە سینەمادا کار دەکەن، تەنیا سینەما نیە، بەڵکو بە هەندێکیان شانۆ بووە، بە هەندێکی دیکەیان دراما، یاخود ئەکتەرێکی کۆکتیل بوونە، بەشێوەیەکی میللیانە دروست بوونە، بەتایبەت شانۆکارە کلاسیکیەکانن کە لای ئەوان فۆرمی نواندن و پێرفۆرمانسی ئەکتەر ، لەنێوان هونەری شانۆیی و درامای تەلەفزیۆنی و سینەمادا ئاوێتەی یەکتر بوونەو زۆر لەئەکتەرانی کورد لەکاتی کار کردن لەو هونەرانە تایبەتمەندی خۆیان نادەنە پاڵ هەر یەك لەوان ، بۆیە زۆر جاران لە ئەنجامی ئەو تێکەڵاو بوونەو جیاوازی پێ نەکردنیان، هەندێ لەو ئەکتەرانە دووچاری شکست هاتن بوونە وەك ئەکتەر، لە هەمان کاتیشدا ئاسەوارو کاریگەرییەکی نەگەتیفانەیان بەسەر بەرهەمیشدا بەجێ هەشتووە..

فاکتەری سەرەکی ئەو تێکەڵاو کردنە لەوە دایە، کە زۆرینەی

ئەکتەرانی کورد بەگشتی لە سەر بونیاتەکی ئەکادیمی پەروەردە نەکراون و لە هونەری شانۆوە پەڕیونەتەوە سەر دراما، پاشان لە دراماوە بازیان داوەتە سەر سینەما، خۆیان و ئەو فۆرم و ستایلە تەقلیدیانەی پێیانەوە نوساوە، بە گۆڕینی هونەرەکان لێیان جیا نەبۆتەوەو لە هەر سێ بواردا، بە یەك فۆرم نواندنیان کردووە .

رووەکی دیکەی فاکتەرەکان ئەوەیە کە ئەزموونی زانستی و پیشەیی ئەکتەری کورد لەگەڵ سینەمادا ئەزموونەکی زۆر لاوازەو هەرگیز وەك ئەکتەرەکی پرۆفیشنالی پشتی پێ نابەسترێت، ئەوەی هەیە کۆمەڵێ بەرهەمەکی لاوازە کە نە لە گەڵ تەکنیکی ئەمڕۆی سینەما دەگونجێ، نە لەگەڵ فۆرمە جیاوازەکانی ئەمڕۆی پێشکەوتنی سینەمادا هاوکوفە.
بۆیە دەرهێنەر ناچار دەبێت کە هەندێ جار سەرکێشی بکات و ئەو ئەکتەرە کلاسیکیە بە ئەزموونانەی بواری شانۆو دراما بە سینەما بەکاربێنێ کە بەزەقی پەرفۆرمانسی شانۆیان پێوە دیارەو هەمان ئەکشن و ئیلقاو دەنگی شانۆیی و دەرخستنی جەستە بە سینەماش بەکار دەهێننەوە.
ناکرێت هەندێ دەرهێنەر بەتوانست و ئەزموونی هیچ ئەکتەرەکی شانۆیی فریو خواردوو بە و وای بە بچێت، کە ئەو ئەکتەرە هەمان ئەو سەرکەوتنانە بەدەست بێنێ کە لەشانۆ یا دراما بەدەستی هێناوە، نەخێر هەندێ لەو ئەکتەرە جیاوازانە دەبنە باڕێکی گران بەسەر شانی سینەماوە.

ئەوەی بە سینەما گونجاوە هیچ لەو ئەکتەرانە نین کە قالبەکی شانۆیان وەرگرتووە، بەڵکو تەنیا ئەکتەرە خاوەن ئەزموونەکانی سینەمان، کە لە چەندین ئەزمووندا توانای خۆیان لە بەرهەمەکاندا دەرخستووە ، یاخود کاراکتەری سروشتی شەقامن، لەوانەی نەکەوتونەتە ژێر کاریگەری هیچ فۆرمەکی تەقلیدی ، کە هەندێ لەوان هیچ جۆرە نواندنەکیان نەکردووە ، بەڵام دەرهێنەر لە کاتی وێنەگرتندا بەو شێوەیە دروستی دەکات، کە ئەو دەیخوازێ ، ئەوەتا زۆر لەو ئەکتەرانەی لە شەقامەوە هێندراونەتە ناو سینەما، هەندێکیان ئێستا بوونەتە ئەکتەری جیهانیی و چەندین خەڵاتی سینەماییان لەجیهاندا بەدەست هێناوە، بە نموونە کاراکتەری (وەحشی) کە لە فیلمی (رسالە) ی مستەفا عەقاد حەمزەی مامی پێغەمبەر بە ڕم دەکوژێ ، ناوی عەلی سالم قەدارەیە، خەڵکی لیبیایە، لە ژیانیدا کاری نواندنی نەکردووە، کاتێ مستەفا عەقادی دەرهێنەر لە هوتێل چاوی پێی دەکەوێ ، بۆ ئەو رۆڵە هەڵەی دەبژێرێ .
عەلی سالم لە کۆنفرانسەکی رۆژنامەنووسی دا دەربارەی رۆڵەکەی لە

فیلمی (رسالە) گوتی : دوای ئەوەی دایکم فیلمەکەی بینی ، لە ماڵ دەری کردمە دەرەوەو هاواری دەکرد بە سەرما، چۆن تۆ پێ دەنێیتە ماڵەکەم تاوانباری بە کوشتنی ئیمام هەمزەی مامی پێغەمبەر .

ئەو جۆرە ئەکتەرانەی سەرشەقام کە لەلایەن دەرهێنەرەوە بژار دەکرێن بۆ بینینی رۆڵی هەندێ لەو کاراکتەرانە ، تەنیا روخسارو رەنگ و شێوەی لێکچونیان لە کاراکتەر دەبنە هۆکاری راکێشانی ئەو کەسایەتیانە بۆ دنیای سینەما .

ئەزموونی ئەکتەری کورد لە گەڵ سینەمادا ئەزموونێکی کورتە بە قەد کورتی تەمەنی سینەمای کوردی ،

نەك هەر ئەکتەر هەموو رەهەندە هونەری□کانی سینەما بەگشتی لەدەستپێکدان و تا ئێستا نەکەوتونەتە سەر پێ، کە خاوەنی شوناسێکی سەربەخۆ نەبێت .